

Aan de slag met... de gemeenteraad

In het kort

Op 18 maart zijn de gemeenteraadsverkiezingen. Alle Nederlanders van 18 jaar of ouder mogen dan naar de stembus om te kiezen wie de volksvertegenwoordigers van hun gemeente worden. Deze verkiezingen zijn ook belangrijk voor kinderen, omdat juist de besluiten van de gemeenteraad veel betrekking hebben op hun dagelijks leven.

In deze lesbrief bieden we daarom lesmateriaal voor alle leerjaren binnen het basisonderwijs aan:

- Voor groep 6 t/m 8: DoeBoek-werkbladen over de gemeenteraad, het verwoorden van hun eigen mening en het verzamelen van informatie over de politieke partijen die in hun gemeente aan de verkiezing meedoen
- Voor groep 4 en 5: een opdracht-werkblad over regels en wie wat beslist (thuis, school, gemeente)
- Voor groep 3: een puzzel-werkblad met een woordzoeker over verkiezingen
- Voor groep 1 en 2: een knip-en-plak werkblad om een verkiezing-vlaggetjesslinger te maken

Aansluitend op de DoeBoek-werkbladen doen groep 6 t/m 8 een kinderverkiezing: ze gaan zelf stemmen voor de gemeenteraadsverkiezing. We raden aan om de rest van de school daar ook bij te betrekken. De kleuters versieren het stemlokaal met een verkiezing-vlaggetjesslinger, groep 3 maakt een poster die de verkiezing aankondigt, groep 4 telt de stemmen en groep 5 bemenst het stembureau. Pak deze les dus samen op met collega groepsleerkrachten!

Geef je les aan groep 6, 7 of 8 en wil je met jouw groep meedoen met de kinderverkiezingen? Meld je dan aan via www.kinderverkiezingen.nl.

Toegankelijkheid

Voor leerlingen met een visuele beperking die gebruikmaken van voorleessoftware, hebben we een van de werkbladen een tekstversie in Word gemaakt waarmee deze leerlingen zo veel mogelijk mee kunnen doen.

DoeBoek-werkbladen + kinderverkiezingen

Groep 6, 7 en 8

Korte beschrijving

Deze les bestaat uit twee delen. In het eerste deel vullen de leerlingen werkbladen in over de lokale democratie en politieke partijen. In deel 2 van de les gaan ze zelf hun stem uitbrengen. De leerlingen vullen hun werkblad zelfstandig in, maar je kunt ervoor kiezen om sommige onderdelen van de werkbladen klassikaal te bespreken.

Leerdoelen

Deel 1:

- Leerlingen ontdekken welke (politieke) onderwerpen zij belangrijk vinden en met welke politieke partij zij zich het meest verwant voelen, en kunnen uitleggen waarom.
- Leerlingen kunnen uitleggen wat de begrippen democratie, verkiezing, gemeenteraad en volksvertegenwoordiger betekenen.
- Leerlingen weten dat op 18 maart 2026 de gemeenteraadsverkiezingen plaatsvinden en kunnen uitleggen wat deze gebeurtenis inhoudt.

Deel 2:

- Leerlingen ontdekken dat stemmen leuk is!
- Leerlingen kunnen op de juiste manier hun stem op een politieke partij naar keuze uitbrengen.
- Leerlingen kunnen in hun eigen woorden uitleggen waarom het belangrijk is om te stemmen.

Duur

- Deel 1 (werkbladen): 30-40 minuten
- Deel 2 (stemmen): 15-20 minuten

Doelgroep

Groep 6, 7 en 8

Benodigheden

Alle vormgegeven materialen kunnen gedownload worden via www.kinderverkiezingen.nl.

Materiaal deel 1:

- De werkbladen. Druk er zo veel af als je leerlingen in de klas hebt, liefst in kleur.

Materiaal deel 2:

- De stembiljetten. De stembiljetten die horen bij jouw gemeente kun je downloaden via stem.kinderverkiezingen.nl. Druk voor elke leerling een stembiljet af.
- Rode potloden voor in de stemhokjes (één rood potlood per stemhokje).
- Een lijst met alle stemgerechtigden (oftewel: een lijst met alle leerlingen uit de klas).
- Een zelf ingericht stembureau (zie de aanwijzingen verderop in deze handleiding).
- Optioneel: posters met uitleg over de inrichting van het stembureau. In deze posterset zitten ook de bordjes 'Stembureau' en 'Stembureau gesloten'.
- Optioneel: posters van de lokale politieke partijen (die zijn op internet te vinden).

Toegankelijkheid

Voor leerlingen met een visuele beperking die gebruikmaken van voorleessoftware, hebben we een van de werkbladen een tekstversie in Word gemaakt waarmee deze leerlingen zo veel mogelijk mee kunnen doen.

Deel 1 – Aan de slag met de werkbladen

Pagina 1 en 2: Introductiepagina

De leerlingen geven antwoord op een paar laagdrempelige vragen en denken er voor zichzelf over na wat zij belangrijke politieke onderwerpen vinden.

- Loop rond en leg waar nodig een moeilijk woord uit.
- Je kunt ervoor kiezen om dit onderdeel klassikaal na te bespreken, zodat leerlingen van elkaar horen welke onderwerpen zij omcirkeld hebben. Vraag de leerlingen eventueel of ze kunnen uitleggen waarom ze die omcirkeld hebben en waarom ze dat belangrijk onderwerpen vinden. Je kunt ook vragen of de leerlingen **ze kunnen rangschikken**: welk onderwerp vinden ze het belangrijkste? En welke daarna? En waarom?

Pagina 3 en 4: Het volk is de baas... en wat doet de Tweede Kamer?

De leerlingen lezen de tekstjes. Ze leren wat een democratie inhoudt en wat de gemeenteraad voor werk doet. Daarnaast doen ze een opdrachtje waarbij ze moeilijke woorden koppelen aan de juiste betekenis.

Dit zijn de juiste antwoorden:

1. Portefeuille	a. De onderwerpen waar een wethouder verantwoordelijk voor is.
2. Interrumpen	b. Iemand onderbreken
3. Debat	c. Discussie
4. Inwonersparticipatie	d. Dat mensen in de gemeente meedenken over nieuwe plannen
5. Motie	e. Opdracht aan de burgemeester of wethouder
6. De vergadering schorsen	f. Pauzeren

Pagina 5 en 6: Leve de democratie! Rebus & Woordzoeker

A: Gatentekst: 'Leve de democratie!'

De leerlingen vullen de juiste woorden in. Deze zinnen vormen uiteindelijk een tekst die meer informatie geeft over de democratie en over de aanstaande gemeenteraadsverkiezing.

Dit zijn de juiste antwoorden:

Op woensdag 18 maart zijn er **gemeenteraadsverkiezingen**. Op die dag kiezen we de mensen die voor ons **dorp** of onze **stad** in de **gemeenteraad** komen. We noemen hen ook wel de volksvertegenwoordiging. Zij mogen namens de inwoners van de **gemeente** beslissingen nemen. Bijvoorbeeld over hoe je je **vuilnis** kunt weggooiden. Of dat er **bankjes** of een **speeltuin** in het park worden geplaatst. Of dat er een nieuw stoplicht of een **fietspad** komt en waar je je auto mag **parkeren** en nog veel meer. We leven in Nederland in een **democratie**. Dat betekent dat je mag stemmen op wie je wilt. Om te stemmen, moet je wel **18** of ouder zijn. En als je het niet eens bent met wat de gemeenteraad beslist, mag je dat laten horen! Je kunt demonstreren, handtekeningen verzamelen, of op sociale media je **mening** geven. Of je kunt contact zoeken met een gemeenteraadslid, of iemand uit het college van **burgemeester** en wethouders. En als je écht invloed wilt hebben, kun je ook zelf de **politiek** in gaan.

B: Woordzoeker

De leerlingen lezen een tekstje over de verkiezingscampagne voor de gemeenteraad. Sommige woorden zijn vetgedrukt. De leerlingen moeten deze vetgedrukte woorden wegstrepen uit de woordzoeker. De overgebleven letters vormen samen een zinnetje: 'Wij stemmen voor de gemeenteraad.'

Pagina 7 en 8: Wat willen de politieke partijen?

De leerlingen zoeken op internet op welke politieke partijen er in hun gemeente meedoen aan de gemeenteraadsverkiezing en wat hun plannen zijn.

Pagina 9 en 10: Wat ga jij stemmen?

De leerlingen maken een keuze voor een partij waarop ze zouden willen stemmen. Ze krijgen de vraag om twee redenen te geven voor hun keuze. Dit kunnen ze doen aan de hand van wat ze op pagina 1 en 2 hebben ingevuld (de onderwerpen die ze belangrijk vinden) en op basis van pagina 7 en 8. Ze schrijven dit in een hoekje van het werkblad en vouwen het werkblad daarna dubbel. Stemmen is immers in principe een privéaangelegenheid: niemand hoeft te vertellen op welke partij hij of zij stemt. Dat staat zelfs in de Grondwet.

Deel 2 – Gemeenteraadsverkiezing organiseren

Tijdens dit onderdeel richt je in de klas een stemlokaal in en mogen de leerlingen hun stem uitbrengen op een politieke partij – als logisch vervolg op pagina 9 en 10 van de werkbladen. Het belangrijkste is dat de leerlingen de verkiezing in de klas ervaren als een leuke activiteit. De associatie 'Stemmen is niet alleen belangrijk, maar ook leuk!' vergroot immers de kans dat ze vanaf hun 18^e gebruik gaan maken van hun stemrecht en gaan deelnemen aan de democratie!

Vorbereiding materialen

Zie de lijst met benodigdheden op pagina 1 en 2. Druk voor elke leerling een stembiljet af, regel rode potloden voor in de stemlokalen, maak een lijst van alle stemgerechtigden (dus een lijst van alle leerlingen uit de klas).

Voorbereiding stembureau

Richt nu een stembureau in. Dit kan voorafgaand aan de les of wanneer de leerlingen aan de slag zijn met deel 1 van de les. Een stembureau bestaat uit:

- Een stemhokje. Hier kun je je eigen creativiteit op loslaten. Het gaat er vooral om dat van het stemmen een speciaal moment wordt gemaakt. Je kunt ook twee of drie stemhokjes inrichten. Bekijk in ieder geval even de poster over de inrichting van een stembureau. Dat is belangrijk omdat de inrichting van een stembureau aan bepaalde voorwaarden moet voldoen, zoals: de stembureauleden moeten altijd zicht hebben op de stemhokjes.
- Een stembus. Hier kun je ook je eigen creativiteit op loslaten. Leerlingen kunnen deze natuurlijk ook zelf maken, bijvoorbeeld tijdens een andere les!
- Een bureau/tafeltje waar de stembureauleden zitten.

Stel vast wie de leden van het stembureau zijn

Het stembureau bestaat uit drie leden. Jij als docent en twee leerlingen. Je kunt vragen welke leerlingen dit willen doen, je kunt loten, of zelf twee leerlingen aanwijzen. De drie leden hebben elk hun eigen rol:

- Voorzitter (deze rol vervul jij, de docent): Als voorzitter begroet je de leerling die komt stemmen en wijs je de leerling erop dat jouw collega's (de twee leerlingen) de leerling verder zullen helpen.
- Controle-lid: dit stembureau-lid controleert op de leerlingenlijst of de betreffende leerling wel op de lijst staat (de naam staat natuurlijk op de lijst, maar op deze manier wordt de stap van het controleren van het paspoort en het geven van de stempas min of meer gesimuleerd). Is dat zo, en heeft de leerling nog niet gestemd? Dan mag de leerling doorlopen naar het stembiljet-lid.
- Stembiljet-lid: dit stembureau-lid geeft een stembiljet aan de leerling en streept de naam van de leerling af. De leerling mag hierna doorlopen naar het stemhokje.

Extra: je kunt klassikaal de volgende interactieve tool doen: [Stembegeleider: Stemmen stap voor stap](#). Hierin wordt op een toegankelijke manier uitgelegd hoe het échte stemmen in z'n werk gaat: van de stempas op de post, tot en met het tellen van de stemmen.

Stemmen maar!

Als de leerlingen klaar zijn met deel 1 en het stembureau ingericht is, kan er gestemd worden.

Stap 1

Leg uit dat de leerlingen zo hun stem gaan uitbrengen. Geef daarbij de volgende instructie:

- Kleur maar één vakje rood. Als je er meer inkleurt, is je stem niet geldig.
- Schrijf niets op het stembiljet. Als je dat wel doet, is je stem niet geldig.
- Vouw na het inkleuren van een vakje je stembiljet twee keer dubbel en stop hem daarna in de stembus.

Stap 2

Kies nu de twee stembureauleden en instrueer hen wat ze moeten doen. Dit kun je klassikaal doen, zodat de overige leerlingen gelijk ook een beeld krijgen van waar ze op moeten letten en wat onderdeel uitmaakt van de stemprocedure.

Stap 3

Een voor een melden de leerlingen zich bij het stembureau.

Stap 4

Vraag elke leerling die komt stemmen zijn naam te zeggen. Begroet de leerling en stuur de leerling door naar het controle-lid.

Stap 5

Het controle-lid controleert op de leerlingenlijst of de betreffende leerling wel op de lijst staat. Als dat zo is, dan mag de leerling doorlopen naar het stembiljet-lid. Het controle-lid streept de naam van de leerling af.

Stap 6

Het stembiljet-lid geeft een stembiljet aan de leerling. De leerling mag hierna doorlopen naar het stemhokje.

Stap 7

De leerling gaat met het stembiljet naar het stemhokje. De leerling brengt in het stemhokje zijn stem uit.

Stap 8

De leerling vouwt het stembiljet twee keer dubbel en doet hem in de stembus.

Stap 9

De volgende leerling is aan de beurt.

Voor leerlingen met een fysieke beperking

Mensen met een fysieke beperking mogen hulp krijgen bij het stemmen, als dat nodig is. Het uitoefenen van hun stemrecht gaat dan boven het stemgeheim. Heb je leerlingen met een fysieke beperking, dan mag jij of een andere medewerker van het stembureau hen dus helpen bij het uitbrengen van hun stem, als ze jou vertrouwen. Ze mogen ook een andere leerling vragen om te helpen.

Stemmen tellen

Na afloop tel je het aantal stemmen. Gebruik hiervoor een leeg stembiljet. Schakel hierbij de hulp in van de andere stembureauleden en vraag hen om goed op te letten of er geen fouten worden gemaakt.

1. Controleer eerst of alle uitgebrachte stemmen geldig zijn.
2. Maak stapeltjes van de uitgebrachte stemmen per politieke partij.
3. Tel het aantal stembiljetten per stapeltje en vul dit getal in op het lege stembiljet. Dit kun je doen door in de cirkeltjes die bij de partijen horen, het aantal uitgebrachte stemmen op deze partijen op te schrijven.

De uitslag

Lever de uitslagen in via kinderverkiezingen.nl en maak de uitslag in de klas bekend!

Afsluiting

Sluit de les klassikaal af.

Bespreek daarbij in ieder geval de volgende vraag: waarom is het belangrijk om te stemmen?

‘Wie beslist wat?’-werkblad

Groep 4 en 5

Korte omschrijving

Leerlingen krijgen een werkblad met regels over 10 onderwerpen erop. Ze geven antwoord op de vraag wie over die regels beslist: Geldt de regel thuis, op school of wordt de regel door de gemeente gemaakt waar je woont?

Duur

15 minuten

Doelgroep

Groep 4 en 5

Leerdoelen

- Leerlingen kunnen in eigen woorden uitleggen dat er verschillende soorten regels zijn.
- Leerlingen kunnen onderscheid maken tussen regels die thuis gelden, regels op school en regels in de gemeente.
- Leerlingen kunnen enkele voorbeelden noemen van regels.

Benodigheden

Alle vormgegeven materialen kunnen gedownload worden via www.kinderverkiezingen.nl.

- Voor iedere leerling een kopie van het werkblad

De werkvorm stap voor stap

Stap 1:

Leg uit dat er verschillende soorten regels zijn in Nederland. Kunnen de leerlingen een voorbeeld noemen van een regel die in de klas of op school geldt? Wie beslist over regels op school?

Stap 2:

Maak nu de koppeling naar de thuissituatie. Wat voor regels gelden er bij de leerlingen thuis? En zijn die regels overal hetzelfde? Wie beslist er over de regels thuis?

Stap 3:

Vraag de leerlingen hoe het buiten school en thuis gaat. Wat voor afspraken moeten er gemaakt worden in de wijk, het dorp of de stad waar de leerlingen wonen? Als dit moeilijk voor ze is dan kun je een voorbeeld geven. Bijvoorbeeld: wanneer het afval wordt opgehaald. Kunnen de kinderen nog meer voorbeelden noemen?

Stap 4

Vertel de leerlingen dat ze straks een werkblad krijgen. Hierop staan allemaal voorbeelden van regels die thuis gemaakt kunnen worden, op school, of door de gemeente. De leerlingen moeten door middel van lijntjes de regels verbinden met thuis, school of de gemeente.

Stap 5

Geef de leerlingen de werkbladen laat ze ermee aan de slag gaan. Dat kan individueel of in tweetallen.

Stap 6

Bespreek de werkbladen met elkaar. Zijn de leerlingen het met elkaar eens? Waren er lastige voorbeelden bij? Bespreek daarna de juiste antwoorden met de klas.

Dit zijn de goede antwoorden:

- Thuis: hoe laat je naar bed moet, of je hagelslag op je boterham mag, of je schoenen uit moeten als je binnenkomt.
- School: of je een telefoon mag hebben op school, hoe het schoolplein eruit ziet, hoe je samen werkt in de klas
- Gemeente: wanneer afval wordt opgehaald, waar stoplichten staan, of er een nieuwe speeltuin komt, of er een nieuw voetbalveld komt.

Klassengesprek over de gemeenteraadsverkiezingen

Bespreek dat er binnenkort verkiezingen zijn voor de gemeente. Alle volwassen mensen die in het dorp/de stad van de leerlingen wonen, mogen stemmen. Zij beslissen zo mee wie er in jullie gemeente plannen en regels maken. Bijvoorbeeld over nieuwe speeltuinen of het ophalen van het vuilnis. 'Vraag maar eens thuis. Gaan je ouders stemmen?'

Als je op school kinderverkiezingen organiseert, vertel dan dat de groepen 6, 7 en 8 gaan stemmen voor de Kinderverkiezingen. Eventueel kun je groep 4 en 5 het stembureau laten bemensen en de stemmen laten tellen. Zo doen zij alvast ervaring op voor de volgende kinderverkiezingen. Kijk in het materiaal voor groep 6, 7 en 8 wat je dan moet uitleggen.

Tip: Als je zelf in de gemeente woont waar de school staat, dan kun je vast ergens in de buurt stemmen. Ga eens samen met je klas stemmen! Op www.waarismijnstemlokaal.nl kun je zien waar er in de buurt allemaal stemlokalen zijn.

Puzzel-werkblad

Groep 3

Korte omschrijving

Met dit werkblad kunnen leerlingen uit groep 3 aan de slag met de verkiezingen. Je bespreekt met de kinderen dat er verkiezingen voor de gemeenteraad zijn. Daarna krijgen de leerlingen een werkblad met een woordzoeker met een aantal belangrijke woorden over stemmen.

Duur

15 minuten

Doelgroep

Groep 3

Leerdoelen

- Leerlingen kunnen een aantal woorden herkennen die te maken hebben met stemmen en verkiezingen.
- Leerlingen kunnen in eigen woorden uitleggen wat stemmen betekent.

Benodigheden

Alle vormgegeven materialen kunnen gedownload worden via www.kinderverkiezingen.nl.

- Voor iedere leerling een kopie van het werkblad

De werkvorm stap voor stap

Stap 1:

Vertel de leerlingen dat er binnenkort verkiezingen zijn. Alle volwassenen mogen gaan stemmen voor de gemeente. Ze mogen kiezen welke mensen de komende vier jaar 'de baas' zijn in de gemeente. Die mensen gaan dan de plannen en regels maken voor het dorp of de stad waar de leerlingen wonen. De volwassenen mogen dus de mensen kiezen die volgens hen de beste plannen hebben.

Stap 2:

Vraag de leerlingen of ze weten hoe dat werkt, stemmen. Vertel de leerlingen dat alle volwassenen per post een brief krijgen. In die brief zit een stempas, daarmee gaan ze naar het stembureau. Daar krijgen ze een heel groot papier, een stembiljet. Met dat stembiljet gaan ze een stemhokje in. NB: In

sommige gemeente wordt geëxperimenteerd met een nieuw stembiljet. Dat is veel minder groot.

Stap 3:

In het stembiljet maken ze dan een vakje rood bij de persoon die volgens hen de beste ideeën voor de gemeente heeft. Op wie je wil stemmen is geheim. Je mag dat helemaal zelf beslissen.

Stap 4 (optioneel – als jullie meedoen aan de kinderverkiezingen)

Vertel de leerlingen dat jullie op school meedoen aan de kinderverkiezingen. Groep 6, 7 en 8 mogen stemmen. Het is leuk om even met de klas te gaan kijken als je die mogelijkheid hebt.

Eventueel kun je groep 3 mee laten helpen door ze posters te laten maken om de kinderverkiezingen aan te kondigen.

Wat moet er allemaal op zo'n poster staan?

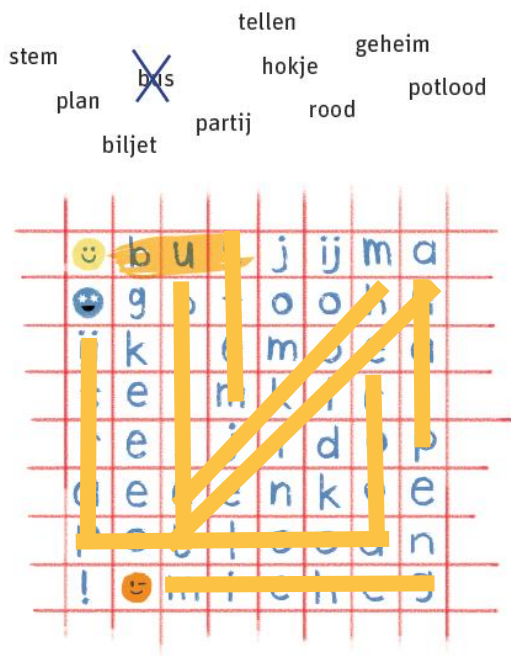
- Wanneer zijn de verkiezingen (tijd en datum!)
- Wie mag er stemmen?
- Waar is het stembureau?

Stap 5:

Geef de leerlingen een werkblad met de woordzoeker. Bespreek eventueel de woorden die ze moeten zoeken en vraag de leerlingen naar de betekenis ervan.

De oplossing

Met de letters die overblijven kun je de volgende zin vormen: 'Jij mag ook meedenken!'

Knip-en-plak-werkblad

Groep 1 en 2

Korte omschrijving

De leerlingen van groep 1 en 2 gaan het stembureau voor de kinderverkiezingen versieren. Dat doen ze door middel van het maken van een slinger met de tekst 'Hier kun je stemmen' erop. De leerlingen oefenen hun fijne motoriek door te knippen en plakken en oefenen met letterherkenning.

Duur

15 minuten

Doelgroep

Groep 1 en 2

Leerdoelen

- Leerlingen oefenen met het herkennen van de letters h, i, e, r, k, u, n, j, s, t en m.
- Leerlingen oefenen hun fijne motoriek door het inkleuren en maken van een vlaggenlijn.
- Leerlingen kunnen een voorbeeld noemen van een onderwerp waar je over kunt stemmen.

Benodigheden

Alle vormgegeven materialen kunnen gedownload worden via www.kinderverkiezingen.nl.

- Voor iedere leerling een vlaggetje om in te kleuren, uit te knippen en op te plakken.
- Potloden
- Scharen
- Kinderlijm
- Een lang stuk touw of lint om de vlaggenlijn mee te maken.

De werkvorm stap voor stap

Stap 1:

Vertel de kinderen dat er iets bijzonders gaat gebeuren op school. Er worden namelijk kinderverkiezingen gehouden. Groep 6, 7 en 8 gaat stemmen in een stembureau. Weten de kinderen wat stemmen is? Vraag door. Waar kun je allemaal over stemmen? Kinderen zullen waarschijnlijk soortgelijke antwoorden geven als onderstaand:

Stemmen over wat we gaan doen in de klas
Stemmen of je buiten gaat spelen of niet, met een groep vriendjes
Stemmen welke film je gaat kijken.

Afhankelijk van het niveau van de groep kun je natuurlijk aanvullend vertellen dat deze kinderverkiezingen worden gedaan, omdat er ook echte verkiezingen voor volwassenen zijn. De volwassenen kunnen stemmen op mensen die plannen gaan maken voor de stad of het dorp waar we wonen. Bijvoorbeeld over speeltuinen, sportvelden of veiligheid op straat.

De volwassenen stemmen (kiezen) dan iemand die volgens hen het beste plannen kan maken voor de stad of het dorp.

Stap 2:

Vertel dat jullie als klas de taak hebben gekregen om het stembureau te versieren. Want stemmen is leuk en belangrijk om te doen. Echt een feestje!

Stap 3:

Leg uit dat elke leerling twee velletjes krijgt. Die mogen ze mooi versieren en uitknippen. Als ze daarmee klaar zijn, dan mogen ze één voor één hun vlaggetje op komen hangen aan de vlaggenlijn.

Tip: met de leerlingen in groep 2 kun je al oefenen met lettervolgorde, al naar gelang het niveau van de groep. Zijn er al kinderen die woorden kunnen maken?

Stap 4:

Ga met je klas naar de ruimte waar het stembureau wordt ingericht. Zoek samen met de klas een plekje om de slinger mooi op te hangen.